

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/288468452>

ORTAOKUL 7. VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SORUNLU İNTERNET KULLANIMI VE ANNE BABA T

Article · January 2015

DOI: 10.9761/JAS553078

CITATION

1

READS

126

1 author:

Oya Taneri

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı

27 PUBLICATIONS 40 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

This article will help my project related to Teaching and Learning in Changing Times [View project](#)

SCHOOL SHOWS AS EXTRACURRICULAR PROGRAM: TEACHER AND STUDENT VIEWS [View project](#)

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3078>

Number: 40 , p. 205-223, Winter I 2015

Yayın Süreci

Yayın Geliş Tarihi

02.09.2015

Yayınlanma Tarihi

27.12.2015

ORTAOKUL 7. VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SORUNLU İNTERNET KULLANIMI VE ANNE BABA TUTUMLARI İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ¹

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PROBLEMATIC INTERNET USE OF AND PARENTAL ATTITUDES OF ELEMENTARY SCHOOL 7TH AND 8TH GRADE STUDENTS

Yrd. Doç. Dr. Pervin Oya TANERİ

Çankırı Karatekin Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü

Özlem TİRYAKİOĞLU

Piaget Gelişim Akademisi / Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Özet

Araştırmada, K.K.T.C.' de bulunan üç farklı okulda ki 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin problemi internet kullanımı ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kesitsel tarama modeli temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Tesadüfî örnekleme yöntemi kullanılarak evrenden seçilen 313 öğrenci örnekleme oluşturmuş ve araştırmada Kişisel Bilgi Anketi, Problemler İnternet Kullanım Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği ile veriler toplanmıştır. Araştırmada toplanan veriler SPSS 20 paket programı kullanılarak analiz edilmiş ve bulgular tablolar halinde açıklanarak yorumlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin yarısından fazlası günde yaklaşık 2 saat interneti kullanmakta ve yine yarıya yakınının interneti kullanma konusunda aile denetiminin olmadığı görülmektedir. Demokratik anne baba tutumları arttıkça problemler internet kullanımındaki internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/rahatlık alt gruplarında azalma gözlenmekte ancak aşırı kullanım demokratik tutumlardan etkilenmemektedir. Koruyucu ve otoriter anne baba tutumları arttıkça problemler internet kullanımında da artış görülmektedir. Cinsiyete, sınıfa ve internetin denetlenip denetlenmemesine göre anne baba tutumları aralarında anlamlı bir fark yoktur. Bununla birlikte Problemler internet kullanımında internetin olumsuz sonuçlarından kızların erkeklerden daha çok etkilendiği, internetin fayda /rahatlık açısından erkekleri kızlara göre daha çok etkilediği, ancak aşırı internet kullanımında cinsiyete göre fark olmadığı belirlenmiştir.

¹ Bu çalışmanın bir bölümü 8-10 Haziran 2015'te Hacettepe Üniversitesi'nde yapılan 2. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sunulmuştur.

Ayrıca problemlili internet kullanımının sınıf ve internetin denetlenip denetlenmemesine göre fark göstermediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sorunlu İnternet Kullanımı, Anne Baba Tutumu, İnternet Bağımlılığı, Patolojik İnternet Kullanımı

Abstract

In this research, the problematic Internet use of 7th and 8th graders', whom are from 3 different schools in TRNC, problematic internet use and parental attitude towards that use has been researched in terms of various variables. The researched has been done by using cross-sectional scanning model. By using Random sample method, 313 students sample was created from the universe and in the research Personal Information Questionnaire, Problematic Internet Use Scale and the Parent Attitude Scale data were collected. In this study, the data collected was analyzed using SPSS 20 software package, and the findings have been interpreted in tables. According to the result of the research, more than half of the 7th and 8th grade students use the internet for about 2 hours a day and still almost half of Internet use is not appear to be controlled by the family. As the democratic family attitude rises the negative result of problematic internet use can be observed to be reduce in the sub groups of social benefit / convenience; yet the excessive use of internet is not affected by the democratic family attitudes. As the attitude of protective and authoritarian family increases, the problematic internet use also increases. There is no significant difference in the attitudes of parents in terms of gender, class and whether the internet use is audited or not. In the problematic internet use, girls are effected more negative than boys from the consequences of problematic internet use; on the other hand, boys are more effected than girls in terms of benefit / convenience; yet in excessive Internet use it is determined that there is no difference by gender. Also the problematic Internet use does not show any differences according to class or whether the Internet audited or not.

Keywords: Problematic Internet Use, Parental Attitudes, Internet Addiction, Pathological Internet Use

GİRİŞ

İnternet keşfedildiği günden bu yana insanoğlunun yaşamını hızla değiştirmiş ve bilginin doğasını, aktarımını, depolanmasını, öğretimini ve öğrenimini yeni bir dünya görüşü ve anlayışla tekrar şekillendirmiştir. Sürekli gelişen ve değişen internet ve onun sağladığı fırsat ve kolaylıklar bilim dünyasının son devrimlerinden biridir. Temelleri 1960'lı yıllarda Amerika'da atılan internet, aradan geçen yıllar içerisinde tüm dünyaya hızla yayılmıştır (Durak Batıgün & Kılıç, 2011).

İnternet insanların çoğunun günlük hayatında önemli bir yere sahiptir (Bargh & McKenna, 2004). İnternet teknolojisi her geçen gün insanların yaşamlarına daha çok nüfuz etmekte, ilişkileri şekillendirmekte ve insanlara sayısız kolaylık getirmektedir. Diğer yandan, tüm

teknolojik yenilikler gibi internetin de olumsuz yanları bulunmaktadır. Toplumdaki kültürel doku, aile, teknoloji, eğitim gibi birçok yapıyı etkileyebilme ve değiştirebilme gücüne sahip sosyal bir olgu haline dönüşen internet, hem toplumsal dinamikleri hem de bireylerin fizyolojik ve psikolojik sağlıklarını etkilemektedir. İnternetin sosyal bir varlık olan insanın diğer insanlarla iletişimini azaltarak bireyleri yalnızlaşmaya, yabancılaşmaya ittiğini gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır (Czincz & Hecanova, 2009; Çağır & Gürkan, 2010; Odacı & Berber-Çelik, 2012; Özer, 2013; Yelowlees & Marks, 2007). Araştırmacılar yaklaşık yirmi yıldır bilgisayar ve teknoloji bağımlılığında söz etmelerine rağmen (Shotton, 1991) internet bağımlılığı ile ilgili çalışmalar nispeten yenidir.

Son yıllarda internet bağımlılığı,

problemlerle internet kullanımını ve anne baba tutumları ile ilgili konularda yapılan araştırmalarda bir artış gözlenmekle birlikte doğrudan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki durumu ortaya koyan araştırmaların sayısı oldukça azdır. Bu çalışmada giderek daha çok ve farklı teknolojilere maruz kalan ergenlerin sorunlu (problemlerli) internet kullanımları ve aile tutumları arasında bir ilişki olup olmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Anne baba tutumları nasıl bir dağılım göstermektedir? (Demokratik/koruyucu/otoriter)
- Anne baba tutumları ile öğrencinin cinsiyeti, kaçınıcı sınıfta olduğu, internetin denetlenmesi gibi değişkenler arasında bir ilişki var mıdır?
- Öğrencilerin sorunlu internet kullanım dereceleri nasıl bir dağılım göstermektedir? (Sosyal Fayda/ Rahatlık/Aşırı Kullanım)
- Öğrencilerin sorunlu internet kullanım dereceleri ile cinsiyet, kaçınıcı sınıfta olduğu ve internetin denetlenmesi gibi değişkenler arasında bir ilişki var mıdır?
- Anne baba tutumları ile ergenlerin sorunlu internet kullanım dereceleri arasında bir ilişki var mıdır?

Sorunlu İnternet Kullanımı

Aşırı internet kullanımının internet bağımlılığı rahatsızlığı olduğu düşüncesi ilk kez 1995 yılında Ivan Goldberg tarafından ortaya atılmıştır (Goldberg, 1995). Goldberg, "madde bağımlılığı" ölçütlerini kullanarak sorunlu internet kullanımını tanımlamıştır (Peker, 2013). Alan yazında pek çok araştırmacı internetin aşırı kullanımı ile ilgili çalışmalarında Problemlerli İnternet Kullanımı kavramını kullanmıştır (Shapira, Goldsmith, Keck, Khosla & McElroy 2000; Yellowlees & Marks 2007; Ceyhan, Ceyhan & Gürçan 2007; Çağır & Gür-

gan 2010; Odacı & Berber-Çelik 2011; Derbyshire v.d. 2013).

Son yıllarda psikiyatri, psikoloji, sosyoloji ve eğitim alanlarında çalışan araştırmacılar, sorunlu internet kullanımını üzerinde durmuş, konuyu farklı değişkenler ve boyutlarla ele alınarak incelenmişlerdir (Beard & Wolf, 2001; Block, 2008; Flisher, 2010; Kayri & Günücü, 2010; Nicky & Kelly, 2009; Shaw & Black, 2008; Tao, Huang v.d. 2010; Weinstein & Lejoyeux, 2010; Durak & Şenol-Durak, 2013). İnternet kullanım süresi aşırıya kaçtığında ve bireylerin günlük yaşam etkinliklerini, duygu durumlarını ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkilemeye başladığında internet bağımlılığından söz edilebilir. Klinik tedavi uzmanları internetin aşırı kullanımını inceleyerek; bilgisayar kullanımını nedeniyle okulu ya da işi aksatma, kişisel yaşamın aksaması, çevrimiçi (online) arkadaşları gerçek arkadaşlara tercih etme nedeniyle yalnızlaşma gibi durumları patolojik bir durum olarak tanımlamışlardır (Beard & Wolf, 2001; Caplan, 2005). Sorunlu internet kullanımı, bireyin interneti yoğun biçimde kullanması ve bu kullanımı kontrol etmede başarısız olması, bunun yanında internet kullanımından dolayı sorumluluklarını yerine getirmekte ve sosyal ilişkilerde sorun yaşamaması olarak özetlenebilir.

Sorunlu internet kullanımı ile ilgili alan yazın incelendiğinde, yaş, cinsiyet gibi demografik özellikler, düşük özgüven, içe ve dışa dönüklük, akran baskısı ve algılanan sosyal destek, yalnızlık ve depresyon ile sorunlu internet kullanımı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışan araştırmacılarla karşılaşmıştır. Bütün kullanıcılara eşit imkanlar sunan internetteki hizmetleri bazı insanlar dengeli biçimde kullanırken, neden bazılarının sorunlu internet kullanıcısı haline geldikleri sorusunun üzerinde fikir birliğine varılmış bir cevabı yoktur. Yapılan araştırmalar, problemlerli internet

kullanımının nedenlerini ortaya koyma konusunda yeterli değildir (Sevindik, 2011). Diğer yandan dünyanın pek çok ülkesinde daha verimli ve sağlıklı bir yaşam için bireylerin interneti ve ona bağlı teknolojileri sağlıklı bir şekilde kullanmayı öğrenmelerine yardımcı olmayı amaçlayan internet ve teknoloji bağımlılığı ile ilgili rehabilitasyon merkezlerinin açılmaya başlanması, bu konu üzerinde dikkatle durulması gereğini ortaya koymaktadır.

Ergenler ve Sorunlu İnternet Kullanımı

Teknolojik bir araç olan internet, ergenlerin ödev/araştırma yapma gibi okul işleri, eğlenme, video görüntüleri izleme, oyun oynama, arkadaşları ile sosyal ağlarda paylaşımda bulunma, haberleri okuma ya da izleme, müzik ya da film indirme gibi amaçlarla kullanılmaktadır (Çelen, Çelik & Seferoğlu, 2011). Diğer yandan, internetin kullanım sıklığının gittikçe artması, özellikle gençlerin ve çocukların interneti uzun ve kontrolsüz kullanmaları, sorunlu internet kullanımını da beraberinde getirmekte, ergenlerin yaşamlarını olumsuz etkilemekte (Zorbaz, 2013) ve toplum açısından önemli bir sorun olmaya başlamaktadır. Sorunlu internet kullanımı ile karşı karşıya olan ergenlerde davranış bozuklukları, sosyal yalıtım ve okul başarısızlığı gibi sorunlarla karşılaşmaktadır (Salgado v.d., 2014). Bu durum denetlenmeyen internet kullanımının, internetin ergenlere zarar veren bir ortama dönüşmesine sebep olabileceğini akla getirmektedir.

Günümüzde yeni kitle iletişim araçlarının kullanımı hareket özgürlüğü sağladığı için internet bağımlılığı özellikle gençlerde potansiyel bir sorun olarak ortaya çıkmıştır (Kuss v.d. 2013). Bilişsel kontrol gelişimindeki (Casey, Tottenham, Liston, & Durston, 2005) ve kendi sınırlarını belirleme becerilerindeki değişkenlik (Liu & Potenza, 2007) nedeniyle ergenler internet bağımlılığı geliştirme açısından risk altında görünen bir gruptur (Leung, 2007). Bilgi

teknolojilerini doğru kullanmaya henüz hazır olmayan ergenler karşılaştıkları karmaşık bilgileri nasıl değerlendireceklerini de bilememektedirler (Tarı-Cömert & Kayıran, 2010). Diğer bir ifade ile bireylerin duygusal, fiziksel ve psikolojik açıdan oldukça hızlı değişim yaşadıkları bir dönem olduğundan ergenlik dönemi çeşitli bağımlılıklar geliştirme açısından yüksek riskli bir dönemdir.

Ergenlerde internet bağımlılığının türü ve yaygınlığı ile ilgili olarak tahminler ülkeler arasında büyük ölçüde farklılıklar göstermektedir. Araştırmalar, Yunistan'daki ergenlerin yüzde 1.5'unda (Kormas, Critselis, Janikian, Kafetzis & Tsitsika, 2011), Koreli (Kim v.d. 2006) ve Finli ergenlerin yüzde 1.6'sında (Kaltiala-Heino, Lintonen & Rimpela, 2004), Tayvanlı ergenlerin yüzde 13,8 (Yang & Tung, 2007), internet bağımlılığı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılar ergenlerin, yaşadıkları sorunları ebeveynleriyle ve/veya çevrelerinde yardım alabilecekleri diğer kişilerle paylaşmak yerine internete başvurduklarını göstermektedir. Ergenler bazen sorunları hakkında bilgi edinmek ve iletişim kurmak, bazen de fantezi için internet kullanmayı tercih etmektedirler (Cooney & Morris, 2009). Tsai ve Lin (2003) de ergenlerin sorunlu internet bağımlılığını inceledikleri araştırmalarında benzer sonuçlara ulaşımlardır. Adı geçen bu araştırmada ergenlerin çoğunun internetin kendisine değil, internet üzerindeki etkinliklere bağımlı oldukları, internetin ergenlerin depresyonlarını açığa çıkarıp atabilecekleri bir yer olarak görüldüğü ve ergenlerin internet bağımlılığından kurtulma konusunda ne yapacaklarını bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Benzer bir çalışmada internet kullanım düzeyi arttıkça ergenlerin çekingenlik düzeyi ile (Chak & Leung 2004), depresyon ve intihar düşüncesinin de (Kim v.d.,2006) arttığı belirtilmektedir. Leung ve Lee (2012), Hong Kong'da çocuk ve ergenlerin internet alışkanlıkları ile ilgili yaptıkları araştırmada

internet bağımlılığı ile düşük not ve düşük akademik performans arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Anne-baba Tutumları ve Sorunlu İnternet Kullanımı

Anne babaların çocuklarına yönelik tutumları bazı araştırmacılara göre eşitlikçi ve demokratik, aşırı otoriter ve baskıcı, aşırı koruyucu ve müdahaleci, aşırı hoşgörülülük ve gevşek, dengesiz ve kararsız, ilgisiz anne baba tutumu olarak altı grupta toplanmaktadır. Bu çalışmada anne baba tutumları demokratik, otoriter ve koruyucu/istekçi olmak üzere üç alt boyutta grupta ele alınmaktadır (Kuzgun & Eldeleklioğlu 2005; Sezer, 2010). Bu tutumların genel özellikleri şu şekilde açıklanabilir:

Demokratik ana baba tutumu; çocuğa koşulsuz saygı ve sevgiye dayanan, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına duyarlılığı içeren, karar alma süreçlerinde demokratik ilkeleri gözetken, çocuğun özgürce gelişmesine, yeteneklerini ortaya çıkarmasına ve kendini gerçekleştirmesine izin veren, tutarlı, kararlı ve güven verici aile tutumu olarak tanımlanmaktadır (Demiriz & Öğretir, 2007; Eldeleklioğlu, 1996; Kulaksızoğlu, 2002, Özgüven, 2001). Demokratik ortamlarda yetişen çocukların zihinsel ve kişilik gelişimlerin daha olumlu yönde olmaktadır (Eldeleklioğlu, 1996; Özgüven, 2001).

Otoriter ana baba tutumu; çocuğunun davranışlarını şekillendirmeye, denetlemeye ve değerlendirmeye çalışan, çocuktan mutlak itaat bekleyen, sözel iletişime olanak tanımayan, bağımsız kişilik gelişimini engelleyen anne baba tutumlarını içerir (Baumrind, 1966; Bilal, 1984; Maccoby & Martin, 1983). Otoriter anne baba ile yetişen çocukların duygu ve düşünceleri daha çok bastırılır ve çocuklar öfke ve kızgınlık gibi duygu ve düşüncelerini açıkça belirtmezler, erkek çocuklarda saldırganlık düzeyini artar ve benlik saygısı düzeyini düşür (Kulaksızoğlu, 2002; Maccoby & Martin,

1983).

Koruyucu/istekçi anne baba tutumunda ise çocuklar aşırı korunur ve denetlenir. Anne babalar gereğinden fazla müdahale ederek çocuğun gelişimine özgü özgürlükleri kazanmasını engeller, neyi nasıl yapacağını dikte ederek ya da çocuğun yapabileceği pek çok şeyi anne baba kendisi yapar ve çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesinin önüne geçerler (Baumrind, 1966; Çağdaş ve Sezer, 2004; Dökmen, 1996; Kulaksızoğlu, 2002; Navaro, 1989). Aşırı koruyucu bir tutumla yetiştirilen çocuklar yeterince girişimci olamaz ve bağımsız davranamazlar; yeteneklerini açığa çıkarıp kendilerini gerçekleştiremezler (Başar, 1999).

Aileler, eğitim amaçlı bilgisayar ve internet kullanımını desteklemektedir. Ancak ailelerin bir ergenin bilgisayarı ve interneti etkili kullanımı konusunda yeterince bilinçli olmadıkları görülmektedir. Anne babaların tutumları çocuklarının günlük hayattaki pek çok eylemleri (Bozaslan, 2012) gibi çocuklarının internet kullanımlarını ve internete yönelik davranışlarını doğrudan etkileyebilmektedir. Çin'de kolej öğrencileri ile yapılan bir çalışmada internet bağımlısı öğrencilerin çoğunlukla aile ilgisi eksikliği yaşadıkları görülmüştür (Huang v.d., 2009). Çocuklar yetişme çaığında anne babalarıyla özdeşim kurarak onlara benzer davranışlar sergileme eğilimindedirler ve bu durum yaşamlarının tümünü etkilemektedir. Çocukların kendileriyle barışık bireyler haline gelmesinde, sağlıklı ebeveyn tutumları en önemli etkenlerden biridir. Büyükşahin-Çevik ve Çelikkaleli (2010), çalışmalarında anne baba tutumları ile ergenlerin internet bağımlılıkları arasındaki ilişkiye bakmışlar ve demokratik anne baba tutumunun daha az internet bağımlısı olduklarını belirtmişlerdir. Benzer bir çalışmada Esen ve Müge-Siyez (2011), ergenlerde internet bağımlılığı ile aileden algılanan sosyal destek arasında olumsuz

yönde anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Sorunlu İnternet Kullanımı

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaygın internet kullanımı 1995 yılında Comtech firmasının yaptığı yatırımlar sonucu başlamıştır (Tok, 2014). İnternetin yaygın biçimde kullanılması olumlu etkilerinin yanı sıra sorunlu internet kullanımı ile ilgili dünyada yaşanan sorunların benzerlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sorunlu internet kullanımı ile ilgili okullarda sıkıntılar ortaya çıkmaya başlaması, konuyla ilgili yapılacak araştırmaların önemini arttırmıştır. Araştırmalar, televizyon, film, video oyunları ve internet de dahil olmak üzere daha fazla medyaya maruz kalan bireylerin şiddet davranışlarında ve izolasyonlarında bir artış olduğunu göstermektedir.

Yöntem

Bu araştırmada, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sorunlu internet kullanımı ile anne-

baba tutumları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma büyük bir sosyal grubun parçası olan kişilerden bilgi toplamak için tasarlandığından tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Tarama modelinin temel avantajı zaman ve maliyet açısından etkin bir şekilde çok sayıda bireyden veri toplamanın mümkün olmasıdır.

Örneklem

Bu araştırmanın evreni 2013-2014 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde, K.K.T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Genel Orta Öğretim Dairesi'ne bağlı olan üç ortaokulun 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören 629 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin mümkün olduğu kadar doğru bir şekilde evrenin özelliklerini yansıtmasını sağlamak için, araştırmaya basit seçkisiz örnekleme kullanılarak 313 öğrenci seçilmiştir. Katılımcıları yaşları 12 ile 16 arasında değişmektedir. Tablo 1 araştırmaya katılan öğrencilerin yaşa göre dağılımlarını göstermektedir.

Tablo 1.
Öğrencilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş grubu		
12		.6
13	03	2.9
14	81	7.8
15	9	.1
16		.6
Toplam	13	00.0

Çalışmanın katılımcılarının 163' ü (% 52.1) kız, 150'si (% 47.9) erkek öğrencidir. Öğrencilerin 148'i (%48.3) 7. sınıfta, 165'i (%52.7) 8. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin annelerinin %45'i babala-

rın ise %46'sı lise mezunudur. Lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim alan anne babaların sayısı oldukça azdır. Öğrencilerden 10'unun (% 3.2) annesi, 4'ünün (% 1.3) de babası hiç okula gitmemiştir. Tablo 2 öğ-

rencilerin anne babalarının eğitim durumlarını daha ayrıntılı bir biçimde ortaya

koymaktadır.

Tablo 2.
Anne- babaların eğitim durumu

Eğitim durumu	Anne		Baba	
	f	%	f	%
Okuryazar değil	1	3	0	0
İlköğretim	08	4.5	02	32.6
Lise	1	4	0	0
Lisans	40	4.7	43	45.7
Y. Lisans	3	4	0	0
Eğitim Durumunu Bilmiyor	6	.2	8	12.1
	3	.8	2	7.0
Toplam	13	100.0	13	100.0

Veri Toplama Araçları ve Veri Analizi

Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Problemler İnternet Kullanım Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerine yönelik cinsiyet, yaş, sınıf, ailelerinin gelir ve eğitim düzeyleri ve evlilik durumları, kendilerinin interneti günlük kullanım süresi, nereden bağlandığı, kullanım amacı ve aileleri tarafından internet kullanımı ile ilgili denetlenme durumunu belirlemek için, araştırmacı tarafından hazırlanan, "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Problemler İnternet Kullanım Ölçeği: Bu araştırmada problemler internet kullanımını belirlemek amacıyla Ceyhan ve Ceyhan (2009) tarafından ergenlerde problemler internet kullanımını ölçmeye yönelik geliştirilen ölçek kullanılmıştır. 27 maddeden

oluşan 5'li Likert tipi ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 27-135'tir. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin internet kullanımının sağlıksızlaştığını, internetin bireylerin yaşamlarını olumsuz etkilediği ve internet bağımlılığı gibi bir patolojiye eğilimleri olabileceğini göstermektedir. Ölçeğin faktör analizi sonuçları, ölçeğin "internetin olumsuz sonuçları", "sosyal fayda/sosyal rahatlık" ve "aşırı kullanım" gibi üç alt faktörden oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu üç faktör birlikte toplam varyansın %48.96'sını açıklamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise .94 olarak bulunmuştur. Bu araştırma kapsamındaki çalışma grubundan toplanılan verilere ilişkin ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise .93, ölçeği oluşturan üç faktörün iç tutarlılık katsayısı ise sırasıyla .93, .84 ve .73 olarak bulunmuştur.

Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ): Bu araştırmada öğrencilerin ana-baba tutumla-

rını belirlemek için Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen ve Eldeleklioğlu (1993) tarafından gözden geçirilerek düzenlenen ölçek kullanılmıştır. Ölçekte anne baba tutumları demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi olmak üzere üç alt boyutta ele alınmaktadır. 40 maddeden oluşan 5'li Likert tipi ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 40-200'dür. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları; demokratik tutum boyutu için 0.92, otoriter tutum boyutu için 0.79 ve koruyucu istekçi tutum boyutu için 0.75 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa formülüyle hesaplanmış ve korelasyon katsayıları demokratik alt ölçek için 0.89, koruyucu-istekçi alt ölçek için 0.82 ve otoriter alt ölçek için 0.78

olarak bulunmuştur.

Bulgular

Araştırmanın bulguları araştırma soruları ışığında sunulmuştur.

Anne baba tutumlarının dağılımı

Alt ölçeklerden alınan puanlara bakıldığında demokratik tutum alt ölçeğinde katılımcıların yüzde 72.6'sı ailelerinin demokratik tutuma sahip olduğunu, koruyucu tutum alt ölçeğinde yüzde 40.7'si koruyucu tutuma sahip olduğunu ve otoriter tutum alt ölçeğinde ise katılımcıların yüzde 24.4'ü ailelerinin koruyucu tutuma sahip olduğunu belirtmişlerdir. Tablo 3'te katılımcıların alt ölçeklere göre ailelerini nasıl değerlendirdikleri daha ayrıntılı biçimde verilmiştir.

Tablo 3.

Anne- baba tutumlarının dağılımı

	Demokratik	Koruyucu	Otoriter
Hiç uygun değil	4	8	57
Nadiren uygun	1	6	8
Biraz uygun	9	8	7
Oldukça uygun	4	1	7
Tamamen uygun	69	4	5/64
Toplam	07	07	00.0

Anne baba tutumları ile öğrencinin cinsiyeti arasındaki ilişki

Öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları ile cinsiyetleri arasında bir fark olup olmadığını ortaya çıkarmak için t testi yapılmıştır. Tablo 4 incelendiğinde demokratik anne baba tutumlarının kadın katılımcılarda (X= 65.64), erkeklere (X= 64.38) göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

Demokratik aile tutumları ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (t=0.86; p>.05).

Koruyucu anne baba tutumları erkeklerde (x= 47.14), kadınlardan (X= 45.33) daha yüksektir. Ölçülen P> 0.05' ten büyük olduğu için koruyucu aile tutumları ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (t= -1.36; p>.05).

Otoriter anne baba tutumları erkeklerde ($x= 24.43$), kızlara ($X= 22.79$) göre daha yüksektir. Ölçülen $P> 0.05'$ ten büyük

olduğu için otoriter aile tutumları ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t= -1.69$; $p>.05$).

Tablo 4.

Anne baba tutumları ile öğrencinin cinsiyeti arasındaki ilişki

Tutumlar	Cinsiyet	N	X	S	sd	t	P
Demokratik	Kadın	162	65.64	13.6	310	0.86	0.38
	Erkek	150	64.38	12.66			
Koruyucu	Kadın	163	45.33	13.09	309	-1.36	0.17
	Erkek	148	47.14	9.75			
Otoriter	Kadın	163	22.79	9.48	311	-1.69	0.09
	Erkek	150	24.43	7.54			

Anne baba tutumları ile öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi arasındaki ilişki

Öğrencilerin anne baba tutumlarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre değişip değişmediğini ortaya çıkarmak için t testi yapılmıştır. Tablo 5. incelendiğinde demokratik anne baba tutumlarının 8. sınıflarda ($X= 65.68$), 7. sınıflara ($X= 64.31$) göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Ölçülen $P> 0.05'$ ten büyük olduğu için demokratik aile tutumları ile sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t=-0.93$; $p>.05$).

Koruyucu anne baba tutumları 7. sınıflarla ($x= 45.80$), 8. Sınıflar ($X= 45.33$) arasında birbirine çok yakındır. Ölçülen $P> 0.05'$ ten büyük olduğu için koruyucu aile tutumları ile sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t= -0.56$; $p>.05$).

Otoriter anne baba tutumları açısından 7. ($X= 23.58$) ve 8. sınıflar ($X= 23.57$) hemen hemen aynıdır. Ölçülen $p> 0.05'$ ten büyük olduğu için otoriter aile tutumları ile sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmadığı söylenebilir ($t= 0.00$; $p>.05$).

Tablo 5.

Anne baba tutumları ile öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi arasındaki ilişki

Tutumlar	Sınıf	N	X	S	sd	t	P
Demokratik	7	148	64.31	12.14	310	-0.93	0.35
	8	164	65.68	13.59			
Koruyucu	7	147	45.80	10.35	309	-0.56	0.57
	8	164	45.64	12.70			
Otoriter	7	148	23.58	7.76	311	0.00	0.99
	8	165	23.57	9.40			

Anne baba tutumları ile internetin denetlenmesi arasındaki ilişki

Öğrencilerin anne baba tutumlarının internet kullanımının aileleri tarafından denetlenip denetlenmemesine göre değişip değişmediğini ortaya çıkarmak için

t testi yapılmıştır. Tablo 6. incelendiğinde demokratik tutuma sahip olan anne babalar internetin daha fazla denetlenmektedir ($X= 65.14$). Ölçülen $P> 0.05'$ ten büyük olduğu için demokratik aile tutumları ile internetin denetlenme durumu arasında anlamlı

bir fark bulunmamaktadır ($t=-0.18$; $p>.05$).

Benzer şekilde koruyucu tutuma sahip olan anne babalar internetin daha fazla denetlenmektedir ($X= 46.87$). Ölçülen $P> 0.05$ ' ten büyük olduğu için koruyucu aile tutumları ile internetin denetlenme durumu arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t= 1.27$; $p>.05$).

Otoriter anne baba tutumları İnternetin denetlenmesiyle ($X= 23.77$), denetlenmesi ($X= 23.30$) birbirine çok yakındır. Ölçülen $P> 0.05$ ' ten büyük olduğu için otoriter aile tutumları ile sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t= 0.45$; $p>.05$).

Tablo 6.

Anne baba tutumları ile internetin denetlenmesi arasındaki ilişki

Tutumlar	Denetleme	N	X	S	Sd	t	P
Demokratik	Evet	197	65.14	13.22	309	0.18	0.85
	Hayır	114	4.85	12.50			
Koruyucu	Evet	197	46.87	11.54	308	1.27	0.20
	Hayır	113	45.12	11.77			
Otoriter	Evet	198	23.77	8.36	310	0.45	0.64
	Hayır	114	23.30	9.18			

Ergenlerin sorunlu internet kullanım dereceleri

Katılımcıların yüzde 65.0'i internetin olumsuz sonuçları alt ölçeğinde en çok "hiç uygun değil" ve "nadiren uygun" seçeneklerini işaretlemiştir. Katılımcıların yüzde 35'i internetin olumsuz sonuçlarından etkilendiklerini ifade etmişlerdir. İnternetin Sosyal fayda /rahatlık alt ölçeğinde katılımcıların yüzde 57'si "hiç uygun değil" ve "nadiren uygun" seçeneklerini işaretlerken yüzde 43'ü interneti kullanma dü-

zeylerini sosyal fayda /rahatlık alt ölçeğine uygun olarak tanımlamıştır. Katılımcıların yalnızca yüzde 32.5'i İnternetin aşırı kullanımını alt ölçeğinde verilen ifadelerin kendilerine hiç uygun olmadığını belirtken büyük bir çoğunluk (% 67.5) interneti aşırı kullandıklarını belirtmişlerdir. Tablo 7'de katılımcıların alt ölçeklere göre kendi internet kullanım düzeylerini nasıl değerlendirdikleri daha ayrıntılı biçimde verilmiştir.

Tablo 7.

Problemlerli internet kullanımının dağılımı

	İnternetin Olumsuz sonuçları		Sosyal fayda /rahatlık		İnternetin aşırı kullanımı	
	f	%	f	%	f	%
Hiç uygun değil	155	50.65	137	44.63	99	32.46
Nadiren uygun	44	14.38	38	12.38	41	13.44
Biraz uygun	40	13.07	41	13.36	47	15.41
Oldukça uygun	23	7.52	29	9.45	27	8.85
Tamamen uygun	44	14.38	62	20.20	91	29.84
Toplam	306	100.00	307	100.00	305	100.00

Öğrencilerin sorunlu internet kullanım dereceleri ile cinsiyet arasındaki ilişki

Öğrencilerin sorunlu internet kullanım dereceleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmak için t testi yapılmıştır. Tablo 8. incelendiğinde İnternetin olumsuz sonuçlarının kadın öğrencilerde ($X= 34.35$), erkeklere ($X= 31.04$) göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ölçülen $P= 0.05'$ e eşit olduğu için internetin olumsuz sonuçları ile cinsiyet arasında söz konusu farklılık kadın öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir ($t=-1.89$; $p>.05$).

İnternetin sosyal fayda / rahatlığı erkeklerde ($x= 19.26$), kadın öğrencilere ($X= 17.09$) göre daha yüksektir. Ölçülen $P < 0.05'$ ten küçük olduğu için internetin Sos-

yal Fayda / Rahatlık ile cinsiyet arasında söz konusu farklılık erkek öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir ($t=-2.37$; $p<.05$).

İnternetin aşırı kullanımı kadın öğrencilerde ($x= 18.07$), erkeklere ($X= 17.99$) göre daha yüksektir. Ölçülen $P> 0.05'$ ten büyük olduğu için İnternetin aşırı kullanımı ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t= 0.12$; $p>.05$). Problemlerli internet kullanımında İnternetin olumsuz sonuçları erkeklere oranla kadınlarda daha fazla görülmekte, problemlerli internet kullanımının sosyal fayda/rahatlık alt grubu ise erkekleri kadınlara göre daha fazla etkilemektedir. İnternetin aşırı kullanımı ile ilgili cinsiyete göre bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 8.

Problemlerli İnternet kullanım dereceleri ile cinsiyet arasındaki ilişki

İ.K.	P.	Cinsiyet	N	X	S	d	t	P
İnternetin olumsuz sonuçları		Kadın	163	31.04	15.20	311	-1.91	0.05
		Erkek	150	34.35	15.35			
Sosyal Fayda/ Rahatlık		Kadın	163	17.09	6.86	311	-2.37	0.01
		Erkek	150	19.26	9.16			
Aşırı Kullanım		Kadın	163	18.07	6.73	311	0.12	0.89
		Erkek	150	17.99	5.01			

Öğrencilerin sorunlu internet kullanım dereceleri ile öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi arasındaki ilişki

Öğrencilerin sorunlu internet kullanım dereceleri ile öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi arasında fark olup olmadığını ortaya çıkarmak için t testi yapılmıştır. Tablo 9. incelendiğinde internetin olumsuz sonuçlarının 7. sınıflarda ($X= 34.16$), 8. sınıflara ($X= 31.04$) göre daha yüksek olduğu görülür. Ölçülen $P> 0.05'$ ten

büyük olduğu için internetin olumsuz sonuçları ile sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t=1.67$; $p>.05$).

İnternetin sosyal fayda / rahatlığı 8. sınıflarda ($x= 18.36$), 7. sınıflara ($X= 17.87$) göre daha yüksektir. Ölçülen $P> 0.05'$ ten büyük olduğu için internetin Sosyal Fayda / Rahatlık ile sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t=-0.52$; $p>.05$).

İnternetin aşırı kullanımı 8. Sınıflarda ($X= 18.10$), 7. sınıflara ($X= 17.96$) göre

daha yüksektir. Ölçülen $P > 0.05$ ' ten büyük olduğu için İnternetin aşırı kullanımı ile

sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t = -0.20$; $p > 0.05$).

Tablo 9.
Problemlili İnternet kullanım dereceleri ile öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi arasındaki ilişki

P.İ.K.	Sınıf	N	X	S	sd	t	P
İnternetin olumsuz sonuçları	148	34,16	16,30	311	1.67	0.00	$p > 0.05$
	165	31,26	14,33				
Sosyal Fayda/ Rahatlık	148	17,87	7,18	311	-0.52	0.59	$p > 0.05$
	165	18,36	8,87				
Aşırı Kullanım	148	17,96	5,10	311	0.12	0.89	$p > 0.05$
	165	18,10	6,65				

Öğrencilerin sorunlu internet kullanım dereceleri ile internetin denetlenmesi arasındaki ilişki

Öğrencilerin sorunlu internet kullanım derecelerinin internet kullanımlarının aileleri tarafından denetlenip denetlenmemesine göre değişip değişmediğini ortaya çıkarmak için t testi yapılmıştır. Tablo 10'da görüldüğü gibi internetin olumsuz sonuçları, internetin denetlenmemesinde ($X = 34.82$), denetlenmesine ($X = 31.42$) göre daha yüksektir. Ölçülen $P > 0.05$ ' ten büyük olduğu için internetin olumsuz sonuçları ile denetleme arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t = -1.89$; $p > 0.05$).

İnternetin sosyal fayda / rahatlığı, internetin denetlenmemesinde ($X = 18.65$), denetlenmesine ($X = 17.86$) göre daha yüksektir. Ölçülen $P > 0.05$ ' ten büyük olduğu için internetin Sosyal Fayda / Rahatlık ile denetleme arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t = -0.82$; $p > 0.05$).

İnternetin aşırı kullanımı, internetin denetlenmemesinde ($X = 18.63$), denetlenmesine ($X = 17.69$) göre daha yüksektir. Ölçülen $P > 0.05$ ' ten büyük olduğu için İnternetin aşırı kullanımı ile denetleme arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t = -1.33$; $p > 0.05$).

Tablo 10.

Öğrencilerin sorunlu internet kullanım dereceleri ile internetin denetlenmesi arasındaki ilişki

P.İ.K.	Denetleme	N	X	S	d	t	P
İnternetin Olumsuz Sonuçları	Evet	198	31.42	15.83	310	-1.89	0.06
	Hayır	114	34.82	34.82			
Sosyal Fayda/ Rahatlık	Evet	198	17.86	8.63	310	-0.82	0.40
	Hayır	114	18.65	7.11			
Aşırı Kullanım	Evet	198	17.69	6.54	310	-1.33	0.18
	Hayır	114	18.63	4.77			

Anne baba tutumları ile ergenlerin sorunlu internet kullanım dereceleri arasındaki ilişki

Öğrencilerin demokratik, koruyucu ve otoriter anne baba tutumları ile Problemli İnternet Kullanımı alt grupları internetin olumsuz sonuçları, Sosyal Fayda/ Rahatlık ve Aşırı Kullanım arasında karşılıklı bir ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmak için yapılan analizler sonucunda demokratik anne-baba tutum puanlarıyla internetin olumsuz sonuçları puanları arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = -0.262$; $p < 0.05$). Demokratik anne baba tutum puanları ile internetin sosyal fayda/rahatlık puanları arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r = -0.266$, $p < 0.05$). Demokratik anne baba tutumları ile internetin aşırı kullanımı puanları arasında istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde negatif yönde oldukça düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = -0.006$, $p > 0.05$). Bu sonuca göre demokratik anne baba tutumları arttığında problemleri internet kullanımının internetin olumsuz sonuçları ve sosyal fayda/rahatlık sağlama durumlarında azalma gözlemlendiği, ancak demokratik anne baba tutumları ile internetin aşırı kullanımı arasında manidar bir ilişki olmadığı düşünülmektedir.

Koruyucu anne-baba tutum puanlarıyla internetin olumsuz sonuçları puanları arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ dü-

zeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = 0.214$; $p < 0.05$). Koruyucu anne baba tutum puanları ile internetin sosyal fayda/rahatlık puanları arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r = 0.216$, $p < 0.05$). Koruyucu anne baba tutum puanları ile internetin aşırı kullanımı puanları arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = 0.298$, $p < 0.05$). Bu sonuca göre koruyucu anne-baba tutumlarının arttığında internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/rahatlık ve aşırı kullanımının da arttığını düşünülmektedir.

Otoriter anne-baba tutum puanlarıyla internetin olumsuz sonuçları puanları arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = 0.300$; $p < 0.05$). Otoriter anne baba tutum puanları ile internetin sosyal fayda/rahatlık puanları arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r = 0.300$, $p < 0.05$). Otoriter anne baba tutum puanları ile internetin aşırı kullanımı puanları arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = 0.166$, $p < 0.05$). Bu sonuca göre otoriter anne baba tutumları arttıkça internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/rahatlık ve aşırı kullanımının da arttığı görülmektedir. Tablo 11 analiz sonuçlarını ayrıntılı olarak göstermektedir.

Tablo 11.

Anne –baba tutum ölçeği ve problemleri internet kullanımı ölçeği faktör puanlarının Pearson (r) korelasyon katsayısı yöntemi ile karşılaştırma sonuçları

Toplam Puanlar ve Alt Ölçekler		N	r	P
Demokratik	İnternetin Olumsuz Sonuçları	312	-0,262	0,000
	Sosyal Fayda/Rahatlık	312	-0,266	0.000
	Aşırı Kullanımı	312	-0,006	0.916

Koruyucu	İnternetin Olumsuz Sonuçları	311	0.214	0.000
	Sosyal Fayda/Rahatlık	311	0.216	0.000
	Aşırı Kullanımı	311	0.298	0.000
Otoriter	İnternetin Olumsuz Sonuçları	313	0,300	0,000
	Sosyal Fayda/Rahatlık	313	0,300	0.000
	Aşırı Kullanımı	313	0,166	0.003

($P < 0.05$) P değeri 0.05'ten büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulgularına göre; 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin yarısından fazlası günde yaklaşık iki saat internet kullanmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmının ailelerinin orta gelirli olduğu, anne-babaların çoğunun ilköğretim ve lise mezunu olduğu, ailelerin çoğunluğunun anne-baba bir arada aile bütünlüğü olan çocuklar olduğu görülmüştür.

Tok (2014)'un çalışmasında da ortaöğretim öğrencilerinin ailelerinin çoğunun orta gelirli olduğu ortaya çıkmıştır. Leung ve Lee (2012)'ye göre, düşük gelirli ailelere mensup ergenlerde internet bağımlılığı daha fazla görülmektedir.

Katılımcıların büyük internete daha çok cep telefonundan bağlandığı, yaklaşık 4-7 yıldır interneti aktif olarak kullandıkları, ağırlıklı olarak oyun oynamak ve sohbet amaçlı interneti kullandıkları görülmüştür. Bu bulgu Beyatlı (2012), Tok (2014) ve Yen ve diğerlerinin (2007), araştırmaları ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin interneti en fazla sosyal ağlarda sohbet amaçlı kullandıklarını, bazı öğrencilerin ise müzik dinlemek, sohbet etmek, film izlemek, oyun oynamak, yeni bilgiler edinmek, yazılım programı yüklemek, yeni kişilerle tanışmak, haberlere erişmek için internete bağlandıklarını belirtmektedir. Yang ve Tung (2007) ergenleri internet kullanmaya iten en önemli sebeplerin sırasıyla eğlence amaçlı

kullanımı ve bunu bilgi arama olduğunu belirtmektedirler. İnternet bağımlılarının interneti eğlence amaçlı kullanmaya, çevrimiçi oyun oynamaya ve sosyal sitelere girmeye daha yatkın (Leung & Lee, 2012) oldukları dikkate alınarak, hem okul içinde hem de aile ortamında ergenlerin internet bağımlılığı geliştirmelerini önlemeye yönelik önlemler alınmalıdır. Okul içi grup faaliyetlerinin çeşit ve sayısı artırılarak, ailenin ergenle geçirdiği zamanın niteliği artırılarak ergenlerin internet faaliyetleri, özellikle sosyal ağ siteleri ve çevrimiçi oyun oynama gibi etkinliklerine ayırdıkları zaman azaltılabilir.

İnternet bağımlısı olan ergenlerin bağımlı olmayanlara göre internette iki kat daha fazla zaman geçirmektedir (Yang & Tung, 2007). Ergenlerin internetin olumsuz sonuçlarından etkilenmesinin önüne geçmek için internet başında geçirilen sürenin denetlenmesi önemlidir. Ancak bu çalışmada katılımcıların neredeyse yarısının interneti kullanmaları konusunda aile denetiminin olmadığı görülmüştür.

Çocukların sorunlu internet kullanımında anne baba tutumları anlamlı bir rol oynar (Ayas & Horzum, 2013). Bu çalışmada katılımcıların çoğunluğunun ailelerinin kendilerine olan tutumlarını daha çok demokratik olarak algıladıkları görülmekle birlikte koruyucu ve otoriter olarak algılanan ailelerinde sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Demokratik anne baba tu-

tumları arttıkça sorunlu internet kullanımındaki internetin olumsuz sonuçlarında azalma gözlenmektedir, ancak aşırı kullanım demokratik tutumlardan etkilenmemektedir. Koruyucu ve otoriter anne baba tutumları arttıkça problemlerli internet kullanımında da artış görülmektedir. Büyükşahin-Çevik ve Çelikkaleli (2010) "ilgisiz" anne baba tutumu ile karşılaşan ergenlerin internet bağımlık oranlarının daha yüksek olduğunu, "demokratik" ile karşılaşan ergenlerin internet bağımlık oranlarının en düşük düzeyde olduğunu ortaya çıkarmıştır. Silva ve Gutierrez (2014) otoriter aile algısı olan çocukların internette daha çok zaman geçirdikleri sonucuna varmıştır. Anne-babalar çocuklarının interneti doğru kullanmaları konusunda ciddi bir role sahiptirler ve anne-baba olarak ebeveynlik görevlerini yerine getirdiklerinde internetle ilgili sorunların yaşanması da önlenecektir (Van den Eijnden & ark.,2010). Anne-babaların çocukları ile ilgili doğru tutumlar konusunda bilgilendirilmeleri karşılıklı olarak iletişimlerini güçlendirecek ve çocukların anne-babalarını koruyucu ya da otoriter olarak olumsuz algılamalarını azaltacaktır (Ayas & Horzum, 2013).

Kim ve diğerleri (2006) de ergenlerdeki internet bağımlılığının cinsiyete göre farklılaşmadığını belirtmektedir. Ancak bu çalışmanın bulgularına göre sorunlu internet kullanımında internetin olumsuz sonuçlarından kızların erkeklerden daha çok etkilendiği, internetin fayda /rahatlık açısından erkekleri kızlara göre daha çok etkilediği, ancak aşırı internet kullanımında cinsiyete göre fark olmadığı belirlenmiştir. Yang ve Tung (2007), da erkeklerin internet bağımlısı olma olasılığının kızlara göre 2,6 kat daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde pek çok araştırmada erkek öğrencilerin internet bağımlılığı puanları kız öğrencilere göre yüksek olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (Büyükşahin-

Çevik & Çelikkaleli, 2010; Çevik & Çelikkaleli, 2011; Leung & Lee, 2012; Sırakaya, 2011; Yen vd., 2007). Toplumdaki sosyal ve kültürel yapı erkeklere kızlara oranla daha rahat bir yaşam alanı sağlamaktadır. Dolayısıyla aileler kız çocuklarına oranla erkek çocukları ile ilgili daha çok kaygı yaratacak durumlarla karşılaşabilmektedirler. Bu nedenle de erkek çocuklarına karşı daha korumacı ve otoriter bir tutum içine girdikleri gözlenmektedir. Cinsiyetlere göre farklı tutumlar eşitsizliğinde bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ailelerin çocukları ile ilgili cinsiyet ayrımı yapmadan, daha dengeli bir aile ortamı oluşturması gerektiği önerilebilir.

Ayrıca sorunlu internet kullanımının sınıf düzeyine göre ve internetin denetlenip denetlenmemesine göre fark göstermediği görülmüştür. Anne-babaların çocukları ile ilgili doğru tutumlar konusunda bilgilendirilmeleri karşılıklı olarak iletişimlerini güçlendirecek ve çocukların anne-babalarını koruyucu ya da otoriter olarak olumsuz algılamalarını azaltacaktır.

Öğrencilerin sahip oldukları cep telefonlarının teknolojik donanımının onların internete girmelerini daha da kolaylaştırdığı bir gerçektir. Dolayısıyla en çok cep telefonlarından bağlanan ve aile denetimin az olması nedeniyle de sosyal ağlarda zaman öldüren öğrencilerin cep telefonu ve internetin en sağlıklı şekilde kullanımı konularında bilgisayar derslerinde özellikle eğitilmediler. Bununla birlikte ailelerinde çocuklarının interneti kullanımı konusunda nasıl davranmaları gerektiği ile ilgili bilgilendirilmeleri gereklidir. Bu anne-baba çocuk arasındaki çatışmayı azaltacak şekilde ailelerin çocukları ile ilgilenmelerini ve internetin denetimli kullanımını sağlayacaktır.

Öğrencilerin problemlerli internet kullanımını konusunda çok net bilgi sahibi olmadıkları durumlarını algılamalarından

açıkça belli olmaktadır. Var olan internet kullanımını düzeylerini doğal olarak algılamakta ve kendilerini problemlı internet kullanıcı olarak görmemektedirler. Bu da problemlı internet kullanımını ile ilgili eğitimin gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Sonraki çalışmalarda özellikle problemlı internet algısı ve ailelerin tutumları ile ilgili ailelerle de yapılacak daha ayrıntılı bir araştırma ve eğitimin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ayas, T. & Horzum, M. B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 46-57.
- Bargh, J. A., & McKenna, K.Y. A. (2004). The internet and social life. *Annual Review of Psychology*, 55, 573-590.
- Başar, H. (1999). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Önder Yayınevi.
- Baumrind, D. (1966). The effects of authoritative parental control on child behaviors. *Child Development*, 37, 887- 907.
- Beard, K. W & Wolf, E. M (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 4(3), 377-383.
- Beyatlı, Ö. (2012). *Orta Öğretim Kademesindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Bilal, G. (1984). *Demokratik ve Otoriter Olarak Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Çocukların Uyum Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Block J.J. (2008). Issues for DSM-V: Internet addiction. *Am J Psychiatry*, 165, 306-307.
- Bozaslan, H. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Anne Baba Tutumlarının Epistemolojik İnanç ve Alternatif Bilişsel Özellikler Açısından İncelenmesi (Harran Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma). *Journal of European Education*, 2 (1).
- Caplan, S. E. (2005). A social skill account of problematic internet use. *Journal of Communication*, 55(4), 721-736.
- Casey, B. J., Tottenham, N., Liston, C., & Durston, S. (2005). Imaging the developing brain: What have we learned about cognitive development? *Trends in Cognitive Sciences*, 9, 104-110.
- Ceyhan, A. A. & Ceyhan, E. (2009). *Ergenlerde problemlı internet kullanım ölçeği (PİKÖ-E) geliştirme çalışmaları*. X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi sözlü bildiri, Adana.
- Chak, K. & Leung, L. (2004). Shyness and locus of control as predictors of internet addiction and internet use. *Cyber Psychology & Behavior*, 7 (5), 559-570.
- Cooney G. M. & Morris, J. (2009). Time to start taking an internet history? *The British Journal of Psychiatry*. 194, 185-191.
- Czincz, J., & Hechanova R. (2009). Internet addiction: Debating the diagnosis. *Journal of Technology in Human Services*, 27(4), 257-272.
- Çağır, G. & Gürkan, U. (2010). Lise ve üniversite öğrencilerinin problemlı internet kullanım düzeyleri ile algılanan iyilik halleri ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki. *Balikesir*

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13 (24), 70-85.
- Çelen, F. K., Çelik, A. ve Seferoğlu, S. S. (2011). *Çocukların İnternet kullanımları ve onları bekleyen çevrim-içi riskler*. XIII. Akademik Bilişim Konferansı (AB11), 2-4 Şubat 2011, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Çevik, B. G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010) Ergenlerin arkadaş bağıllığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240.
- Demir Kaymak, Z. & Horzum, M. B. (2013). Çevrimiçi Öğrenme Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyleri, Algıladıkları Yapı ve Etkileşim Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1783-1797.
- Demiriz, S. & Öğretir, D. A. (2007). *Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi*, Kastamonu Eğitim Dergisi, 15 (1), 105-122
- Derbyshire, K.L., Lust, K.A., Schreiber, L.R., Odlaug, B.L. Christenson, G.A., Golden, D.J., Grant, J.E. (2013). Problematic Internet use and associated risks in a college sample. *Compr Psychiatry*, 54(5), 415-22.
- Döner, C. (2011). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Durak Batıgün, A. & Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Soyo- Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-10.
- Durak, M. & Şenol-Durak, E. (2013). Gençlerde Sosyal Kaygı ve Depresyonun Problemlerle İnternet Kullanımıyla İlgili Bilişlerle İlişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 19-29.
- Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar Strejileri ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Flisher, C. (2010). Getting plugged in: An overview of internet addiction. *Journal of Paediatric Child Health*, 46, 557-559.
- Gómez Salgado, P., Boubeta, A. R., Tobío, T. B., Mallou, J. V., Barreiro Couto, C. (2014). Evaluation and early detection of problematic Internet use in adolescents. *Psicothema*, 26(1), 21-26.
- Huang, R. L., Lu, Z., Liu, J. J., You, Y. M., Pan, Z. Q., Wei, Z., He, Q., & Wang, Z. Z. (2009). Features and predictors of problematic internet use in Chinese college students. *Behaviour & Information Technology*, 28(5), 485-490.
- Kaltiala-Heino, R., Lintonen, T. & Rimpela, A. (2004). Internet addiction: Potentially problematic use of the Internet in a population of 12-18 year-old adolescents. *Addiction Research and Theory*, 12 (1), 89-96.
- Kayri, M. & Günüş, S. (2010). Türkiye'deki Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeyini Etkileyen Bazı Faktörlerin Karar Ağaçları Yöntemleri ile İncelenmesi. *Kuram ve Uygulama Eğitim Bilimleri*, 10 (4), 2465-2500.
- Kim, K., Ryu, E., Chon, M. Y., Yeun, E. J., Choic, S. Y., Seod, J.S., et al. (2006). Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: A ques-

- tionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, 43, 185–192.
- Kormas G, Critselis E, Janikian, M., Kafetzi, D. & Tsitsika, A. (2011). Risk factors and psychosocial characteristics of potential problematic and problematic internet use among adolescents: A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 11,595.
- Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi* (5.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kuss, D. J., van Rooij, A.J., Shorter, W. G., Griffiths, M. D. , van de Mheen, D. (2013). Internet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 959-966.
- Kuzgun, Y. (1972). *Ana-Baba Tutumlarının Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Leung, L. (2007). Stressful life events, motives for Internet use, and social support among digital kids. *CyberPsychology & Behavior*, 10(2), 204-214.
- Leung, L. & Lee, P. S. N. (2012). Impact of internet literacy, internet addiction symptoms, and internet activities on academic performance. *Social Science Computer Review*, 30 (4), 403–418.
- Liu, T. & Potenza, M. N. (2007). Problematic Internet use: Clinical implications. *CNS Spectrums*, 12(6), 453-466.
- Maccoby, E.E. & Martin, J. A. (1983). Socialization in the Context of Family: Parent Child Interaction (Eds.Mussen, P.H. ve Hetherington, E.M.). *Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality and Social Development*. 1–101. New York: Willey.
- Navaro, L. (2003). *Çocuklarla İletişim Nasıl Kurulur? Ana Baba Okulu*. (10. Baskım). İstanbul: Remzi Kitabevi, 133-145.
- Nicky, A. D. & Kelly, L.Q. (2009). Screening for Internet dependence: Do the proposed diagnostic criteria differentiate normal from dependent internet use? *Cyberpsychol Behav Soc Netw*,12, 21–28.
- Odacı, H. & Berber-Çelik, Ç. (2012). Üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanımlarının akademik öz-yeterlik, akademik erteleme ve yeme tutumları ile ilişkisi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(1), 389-403.
- Özer, Ş. (2013). *Problemleri İnternet Kullanımının Benlik Saygısı Ve Öznel İyi Oluş İle Açıklanaabilirliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Özguven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Peker, A. (2013). *İnsani Değerler Yönelimli Psiko-Eğitim Programının Problemleri İnternet Kullanımı ve Siber Zorbalık Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Sevindik, F. (2011). *Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Problemleri İnternet Kullanımı Ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 7(1), 1-19.
- Shapira N.A., Goldsmith T.D., Keck, P.E. Jr, Khosla, U.M., McElroy, S.L. (2000). Psychiatric features of individuals with problematic internet use. *J Affect Disord*, 57(1-3), 267-72.
- Shaw, M., & Black, D. W. (2008). Internet addiction: Definition, assessment, epidemiology, and clinical management. *CNS Drugs*, 22, 353–365.

- Shotton, M. (1991). The costs and benefits of "computer addiction." *Behavior and Information Technology*, 10, 219–230.
- Sırakaya, M. (2011). *Öğretmen Adaylarının Problemlili İnternet Kullanımı Ve İnternet Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Silva, F.G.F. & Gutierrez, J.C.S. (2014). Internet as a Haven and Social Shield. Problematic Uses of the Network by Young Spaniards. *Media Education Research Journal*, 43(22), 45-53.
- Tao, R., Huang, X., Wang, J., Zhang H., Zhang Y. & Li M. (2010). Proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Addiction*, 105, 556-564.
- Tarı-Cömert, I. & Kayıran, S. M. (2010). Çocuk ve Ergenlerde İnternet Kullanımı. *Çocuk Dergisi*, 10(4) 166-170.
- Tok, G. (2014). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Ebeveynlerinden Algıladıkları İnternet Bağımlılığı Durumlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Tsai, C. C. and Lin, S. S. J. (2003). Internet addiction of adolescents in Taiwan: An interview study. *Cyber Psychology & Behavior*, 6 (6), 649–652.
- Tutgun, A. (2009). *Öğretmen Adaylarının Problemlili İnternet Kullanımlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Van den Eijnden, R. J. J. M., Spijkerman, R., Vermulst, A. A., van Rooij, T. J., & Engels, R. C. M. E. (2010). Compulsive internet use among adolescents: Bidirectional parent-child relationships. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 38 (1), 77-89.
- Weinstein A., & Lejoyeux M. (2010). Internet addiction or excessive Internet use. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 36, 277–283.
- Yang, S. C. & Tung, C. J. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23, 79–96.
- Yellowlees, P. & Marks, S. (2007). Problematic Internet use or Internet addiction? *Computers in Human Behaviour*, 23, 1447–1453.
- Zorbaz, O. (2013). *Lise Öğrencilerinin Problemlili İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı Ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

